

Professor B.Sv. Obelitz om skorstenssagen i circularia, 1777

Rigsarkivet

Københavns Universitet

Konsistoriets circularia, 1777, 30. december

Transskriberet af Jesper Vang Hansen, juli 2005

Professor B.Sv.Obelitzs skriftlige indlæg i skorstenssagen

Den 18de Novbr. 1777

Hr. Etatsraad Augustins forestilling til det Danske Cancellie angaaende den paa en af Bibliotekets nye Camre opførte Kakkelovn har ieg strax, saasart den mig den 11te huius blev udfærdiget sendt til Hr Professor Kratzenstein, og Hr. Professor Kall, hvis Erklæringer af 12te, og syttende huius sic, ved følge tilligemed Stads, Bygmester Rosenbergers Erklæring af 15de huius - Jeg har om deres Sag efterseet Consistorie Protocolen, og finder den 22de May d.a. saaledes meldet:

I henseende til Skabenes Afskaffelse, og Kammers Indretning til W ???? kan Tegninger, og Overslag ????, som, naar de af Biliothecario med de Herre Kratzenstein, og Bugge samtykke, til Consistorii Approbation kan indsendes.

Saadan forstilling er ikke sket til Consistorium, og følgelig har Consistorium ikke approberet Kakkelovns Rørets Anbringelse saaledes, som nu sket er, ey heller er det Skab med Hr. Professor Bugges Samtykke, da han allerede var bortreyst, førend man fandt den Aabning i Muuren, som nu tjener til Rør. – Jeg har i Dag været paa Taarnet, og efterseet Indretningen, samt talt baade med Bibliothecarie Hr. Ebert, og Observator Hr. Søbørg – Der sagde mig, at Hr. Professor Bugge var reyst før den bemeldte Tiid – Hr. Professor Kall, og Hr. Elert have vel talt om denne Aabning i Muuren, og den comoditer, som derved var, men ieg kunde ikke viide, at dette var grunden efter Hr. Professo Bugges Bortreise, og, at denne forandring kunde gjøre nogen forskel i henseende til Obsertorium – Det synes derfor været at ønske, at Hr. Professor Kall efter Consistorii Beslutning først herom fatte indgit en forestilling, eller og opsat denne post indtil Hr. Professor Bugge kommer Hiem. Dog troer ieg ikke, at der er nogen Skade sket – Hr. Professor Kratzenstein har uden Tvivl, som Astronomus og Physicus, saa nøye overvejet den hele Indretning, at den nok vil bestaae –

Her er 2 Ting, som komme i Betragtning –

1. Den fare, som Skorsteenens Afbrænding skulle foraarsage for Gulvet af det Astronomiske Taarn, Kirkens Tag, og de omkringliggende Gaarde.
2. Den hinder, som den blotte Røg af Skorsteenene kunde tilføje Observationer, og Instrumenters Brug.

Hvad det første angaar, saa viser Stads Bygmesterens Erklæring, at det ingen fare faar naar Udbrændingen i Overværelse ??folk bliver foretaget – Søborg hos??? Ikke troet, at Kobber-Røret b... til at gaae saa højt op, som det er anbragt, og meente at der nu ingen fare var for det Astronomiske Taarns Gulv-

I henseende til den sidste Post maae ieg tilstaae, at ieg Erindre af de Herre Kratzenstein og Kall anførte Grunde at være af stor Vægt endskiønt ieg tillige maae bekjende, at ieg ikke forstaaer saameget af Astromien, at ieg til fulde kan bedømme Dem alle – Søborg maatte tilstaae, at der af deres egen Skorsteen kam langt mere Røg til hinder for Observationerne end der kunde antaaes af Bobliotekets Skorsteen, men deimod siiges har, at de Winduer, som er bag ved Martinæ Æquatoria, og saa Professor Kratzenstein har været saa god at aftegne det, ikke over Taarn Jern Rækværk, vare slipper noget neden for det øverste af Rekværket er desuden forsynet med en Hætte, der enten af Jern eller Kobber gjør den Nytte, at Røgen ikke kan stige i Vejret, men sprede sig strax ud til Siderne – Jeg lod strax gjøre forsøg med at lade lægge Kakkellovnen, og vi saae alle, at Røgen tog denne fort til Siderne.

Dette kan meget hielpe til at formindske Røgen over Taarnet selv, og den hinder, som derved kunde foraarsages i Observationerne, men det kan dog ikke gandske forebygge Røg over Taarnet, naar Vinden kommer fra den Kant, hvor Kobberrøret til Rækværket er Befæstet, dog troer ieg af denne Røg kan skade meget, da den formedelst altid er meget fortyndes, inden den kan stige til Luften –

Da Consistorium engang har resolveret, at Prof. Bugges samtykke, som billigt er, bør have til denne Kakkellovns Indretning, saa tænker ieg, at alting maae forblive in statu Quo, indtil han kommer hjem, som ventes om 2 a 3 Uger – Jeg har til den Ende sagt Elet at han ikke maae lægge mere i Kakkellovnen, førend Professoren kommer, og sa vil ieg paa Consistorii Vegne bede, at de 3 herrer Kratzenstein, Kall, og Bugge ville, i fald de bliver af én Meening opsætte en Erklæring, hvorvidt Observatorii, saavelsom Bibliotekets, G...Po..., saavidt muligt er, – Jeg er forsikret paa, at Hr. Professor Bugge ikke vil GiøreInd..., men ei andre kan ikke viide, hvorvidt han dertil kan have h..., førend han om den nye Indretning ved sin Ankomst bliver underrettet, og derpaa kan give sine Tanker tilkjende-

Jeg har ladet Søborg siige Augustin, at Kakkellovnen ikke bliver brugt, førend Prof. Bugges hjemkomst.-

Men, om end den Vanskelighed i henseende til de Astronomiske ved Hr. Prof. Bugges Samtykke reent kan hævdes, saa maae vi dog, førend Erklæring indsendes, tillige være forvisset om den anden, og forendnu vigtigere Post, enml. Muligheden i uden fare at faae Skorstenen rensat – Nu falder mig et og andet ind som gjør mig betænksom – Da Brandvæsenet befaler, at alle Skorstene skal holde 16 Tommer i Bredden, og det, paa det at den kan blive feyet, saa synes forordninger tillig at forbyde os saadanne Skorstene, som ikke kan feyes, men skal udbrændes, af nogen maae bruges – Om saa er, kunde man stor hare for sig alene, at Skorstenen skulle casseres, men end og Mult efter Brandordningens betaales – Samme Forordning siger og, at ingen

Skorstebe maae føres ved siden paa Muuren af Huuse, men inden Murer i Huset opmures, og igiennem Taget udføres, men ieg skulle dog troe, at StadsBygmesteren Rosenbergers Erklæring